

MAGYAR AFRIKA TÁRSASÁG
AFRICAN-HUNGARIAN UNION

AHU MAGYAR AFRIKA-TUDÁS TÁR
AHU HUNGARIAN AFRICA-KNOWLEDGE DATABASE

ECSEDY Csaba életrajza / Biography of Csaba ECSEDY
(1942–1995)

Eredeti közlés/Original publication:

kézirat / manuscript, 19 old.

Elektronikus közlés/Electronic publication:

AHU MAGYAR AFRIKA-TUDÁS TÁR – 000.001.004

Dátum/Date: 2014. szeptember / September 2.

Ezt az információt közlésre előkészítette

/This information prepared for publication by:

B. WALLNER, Erika és/and BIERNACZKY, Szilárd

Hivatkozás erre a dokumentumra/Cite this document

ECSEDY Csaba életrajza / Biography of Csaba ECSEDY (1942–1995), *AHU MATT*, 2014, **pp. 1–19. old.**, No. 000.001.004

<http://afrikatudastar.hu>

Eredeti forrás megtalálható/The original source is available:

Kézirat az Afrikai Kutatási és Kiadási Program Archívumában

Kulcsszavak/Key words

Magyar Afrika-kutatás, Ecsedy Csaba életrajza, Ecsedy Csaba tudományos tevékenysége, terepmunkák Szudánban és Ghánában, muzeológus a Néprajzi Múzeumban, kutató az MTA Orientalisztikai Munkaközösségben, sírbeszéd (Sárkány Mihály), emlékezés (Biernaczky Szilárd)

African studies in Hungary, biography of Csaba Ecsedy, activity of Csaba Ecsedy as researcher, fieldworks in Sudan and Ghana, curator in the Ethnographic Museum, researcher in „Orientalist Work Community” (Hungarian Academy of Sciences), obituary (Mihály Sárkány), remembrance (Szilárd Biernaczky)

AZ ELSŐ MAGYAR, SZABAD FELHASZNÁLÁSÚ, ELEKTRONIKUS,
ÁGAZATI SZAKMAI KÖNYV-, TANULMÁNY-, CIKK- DOKUMEN-
TUM- és ADAT-TÁR/THE FIRST HUNGARIAN FREE ELECTRONIC
SECTORAL PROFESSIONAL DATABASE FOR BOOKS, STUDIES,
COMMUNICATIONS, DOCUMENTS AND INFORMATIONS

* magyar és idegen – angol, francia, német, orosz, spanyol, olasz és szükség szerint más – nyelveken készült publikációk elektronikus könyvtára/ writings in Hungarian and foreign – English, French, German, Russian, Spanish, Italian and other – languages

* az adattárban elhelyezett tartalmak szabad megközelítésűek, de olvasásuk vagy letöltésük regisztrációhoz kötött/the materials in the database are free but access or downloading are subject to registration

* Az Afrikai Magyar Egyesület non-profit civil szervezet, amely az oktatók, kutatók, diákok és érdeklődők számára hozta létre ezt az elektronikus adattári szolgáltatását, amelynek célja kettős, mindenekelőtt sokoldalú és gazdag anyagú ismeretekkel elősegíteni a magyar afrikanisztikai kutatásokat, illetve ismeret-igényt, másrészt feltárni az afrikai témájú hazai publikációs tevékenységet teljes dimenziójában a kezdetektől máig./The African-Hungarian Union is a non-profit organisation that has created this electronic database for lecturers, researchers, students and for those interested. The purpose of this database is twofold; on the one hand, we want to enrich the research of Hungarian Africa studies with versatile and plentiful information, on the other hand, we are planning to discover Hungarian publications with African themes in its entirety from the beginning until the present day.

ECSEDY CSABA ÉLETRAJZA
/ BIOGRAPHY OF CSABA ECSEDY
(1942–1995)

Ecsedy Csaba (Munkács, 1942–)
néprajzkutató, muzeológus. Tanulmányait a bp.-i ELTE bölcsészettudományi karán végezte (néprajz–magyar szak, 1967), ahol doktori oklevelet is szerzett (1968). A Néprajzi Múzeum munkatársa (1967–). Kutatási területe a tradicionális államok politikai szervezete a prekoloniális Fekete Afrikában. Cikkei, tanulmányai a szaklapokban jelennek meg.

(*Néprajzi lexikon*)

ECSEDY CSABA
etnográfus, etnológus, afrikanista
Született: 1942. április 25. Munkács. Meghalt: 1995. június 4. Budapest.

Család

Nagyapja: Margittai Antal (1880–1939) botanikus. Sz: Ecsedy Árpád könyvelő (†1976), Margittai Ilona polgári iskolai, ill. általános iskolai tanár. Testvére: Ecsedy Emese középiskolai tanár Amszterdamban, Ecsedy Ildikó (1938–2004) nyelvész, sinológus, tudománydoktor, Ecsedy Réka zenetanár. A család 1945-ig Munkácson élt.

Tanulmányok

A budapesti Körösi Csoma Sándor Gimnáziumban éretts. (1960), a Rádiótechnikai Gyár segédmunkása (1960–1962). Az ELTE BTK-n magyar szakos középiskolai tanári–etnográfus okl. szerzett (1967), doktorált (1968), a néprajztudomány kandidátusa (posztumusz, 1996).

Életút

A Néprajzi Múzeum muzeológusa, az Afrika-gyűjtemény kezelője (1967–1979). Az MTA Nyelvtudományi Int. Orientalisztikai Munka-

közösségének tud. munkatársa (1979–1995). Az ELTE BTK Folklor Tanszéke, ill. Kulturális Antropológiai Tanszéke előadója (1976-tól). Szudánban (1972), Ghánában járt hosszabb gyűjtőúton (1975–1976). Etnológiával, szociálintropológiával, az afrikai földrész törzsi vallásával, a közösségi földtulajdon és államszervezet, ill. az ún. ázsiai termelési mód afrikai jelenlétével foglalkozott. Világviszonylatban is egyedülálló a szudáni nilotida burunok és majakok néprajzáról írott dolgozatai, ill. 2500 szóból álló nyelvi gyűjteménye. Miután elhunyt, testvére, Ecsedy Ildikó kezdeményezte a posztumusz kandidátusi eljárást.

A Magyar Néprajzi Társaság Etnológiai Szakosztálya tagja.

Emlékezet

Jankó János-díj (1974).

Főbb művei

F. m.:

A tradicionális állam sajátosságai Fekete-Afrikában. Egy. doktori értek. (Bp., 1968);

Magyar László. (Ethnographia, 1969);

A társadalmi kultúra kutatása a mai angol szociálintropológiában. (Népi Kultúra – Népi Társadalom, 1970);

Afrika és Óceánia törzsi művészete. A Néprajzi Múzeum kiállítása a Szépművészeti Múzeumban. Kat. Szerk. Boglár Lajossal. A fotókat Franciscy József és Szabó Jenő készítette. (Bp., 1971; angolul is);

Fekete-Afrika művészete. (Köznevelés, 1972. 4.);

An Unknown People of The Sudan. (The New Hungarian Quaterly, 1973);

Aspects of Hunting among the Maiak of the Hill Burun, Sudan. (Acta Ethnographica, 1973);

Termelési viszonyok és tradicionális állam Fekete-Afrikában. Egy. doktori értek. is. (Dissertationes Ethnographicae. Tanulmányok az anyagi kultúra köréből, szerk.: Tálasi István, Bp., 1973);

A vadászat szerepe a hegyi burunok majak törzsénél. 10 képpel. (Ethnographia, 1975);

A közösségi földtulajdon szerepe a fekete-afrikai uralkodó csoportok kialakulásában. (Magyar Filozófiai Szemle, 1975);

Földtulajdon és államszervezet Fekete-Afrikában. (Östársadalom és ázsiai termelési mód, Szerk.: Tőkei Ferenc, Bp., 1976);

Magyra László. – Teleki Sámuel. – Torday Emil. (A magyar néprajz klasszikusai. Messzi népek magyar kutató. Az egyetemes néprajz magyar előfutárai és klasszikusai. I–II. köt. Bp., 1978);

Afrika. Bodrogi Tiborral, Sárkány Mihállyal. (Törzsi művészet. I. köt. Ausztrália, Óceánia, Afrika. Szerk. Bodrogi Tibor, Boglár Lajos. Bp., 1981; németül: 1982);

Az ázsiai termelési mód a történelemben. Tanulmányok, vitacikkek. Vál., szerk. Az előszót Tőkei Ferenc írta. (Bp., 1982);

Földtulajdon és államszervezet Fekete-Afrikában. – Az ázsiai termelési mód Fekete-Afrikában. (Östársadalom és ázsiai termelési mód. Szerk. Tőkei Ferenc. 2. bőv. kiad. 1982);

Hogyan közlekednek? Urai Erikával. (Bp., 1982; angolul: 1985; 2. angol kiad. 1986);

A nomádok történeti mozgásának formái és szerepe Fekete-Afrikában. (Kőrösi Csoma Kiskönyvtár 18. Nomád társadalmak, nomád államalakulatok. Szerk. Tőkei Ferenc. Bp., 1984);

Hagyományos kultúra a mai Fekete-Afrikában. (Történelem és kultúra 1. Kultúrák sorsa a fejlődő világban. Bp., 1985 és Studia Africana Hungarica 3. Bp., 1985; angolul: 1987);

Hagyományos kultúra a mai Fekete-Afrikában. (Helikon, 1986);

Burun orális történelem. (Történelem és kultúra. 4. Tanulmányok. Bp., 1987);

A burun gyógyítóemberek szervezeteiről. (Történelem és kultúra, 1990);

Etnológiai tanulmányok. Boglár Lajosnak ajánlva. Szerk. Borsányi Lászlóval. (Történelem és kultúra. 5. Tanulmányok. Bp., 1990);

Fekete-Afrika. (História, 1992);

A szudáni burun nyelv rendszeréről. (Történelem és Kultúra, 1992);

Burun tanulmányok. Fejezetek egy szudáni törzs néprajzából. Kand. értek. (Bp., 1994);

A díszítés, a zene és a tánc jelentése egy afrikai népnél. A szudáni burunok gondolkodásáról. (Kultúra és közösség, 2001);

ford.: Malinowski, Bronislaw: Baloma. Vál. írások. Szerk., vál., az utószót írta Bodrogi Tibor. Ford. Bónis Györggyel. (Bp., 1972);

Garlake, Peter: Afrikai királyságok. Ford. (A múlt születése. 14. Bp., 1988);

Pratchett, Terry: Az Igazi Macska. Komoly(talan) macskológia. Ill. Jolliffe, Gray. Ford. E. Cs. (Bp., 1991);

Dahrendorf, Ralf: A modern társadalmi konfliktus. Ford. (Bp., 1994);

Josikava Eidzsi: Muszasi. A szamuráj útja. I–V. köt. Ford. Tótiusz Andrással. (Bp., 1993–1995; 2. kiad. 2006–2008).

Irodalom

Irod.: Terbócs Attila: E. Cs. irodalmi munkássága. (Néprajzi Értesítő, 1997);

Kodolányi János, ifj.: E. Cs. (Magyar múzeumi arcképcsarnok. Bp., 2002)

Magyar Életrajzi Lexikon

Szerző: Kozák Péter

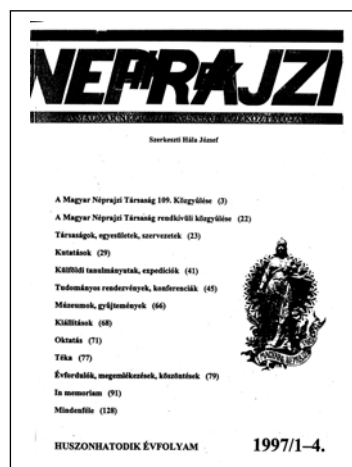
Műfaj: Pályakép

Megjelenés: nevpont.hu, 2013.

IN MEMORIAM BÚCSÚ ECSEDY CSABÁTÓL

Ecsedy Csaba

(Munkács, 1942. április 25. – Budapest, 1995. június 20.)

1942. április 25-én született a Bereg megyei Munkácson. Általános iskoláit Ercsiben, Zalaegerszegen, Szekszárdon és Budapesten végezte el és a budapesti Körösi Csoma Sándor tizenkét osztályos iskolában érettségizett 1960-ban, kitűnő eredménnyel. 1962 augusztusáig a budapesti Rádiótechnikai Gyárban dolgozott segédmunkásként. 1962 szeptemberétől az ELTE Bölcsészettudományi Kar néprajz–magyar szakára járt és 1967-ben jelesre diplomázott. 1968-ban védte meg doktori disszertációját (*Termelési viszonyok és tradicionális állam. Fekete-Afrikában*). 1967-ben megnősült és a Néprajzi Múzeum Nemzetközi Osztályán dolgozott 1979-ig. 1976-ban született Áron nevű fia. 1979-től 1995. június 20-án bekövetkezett haláláig az MTA Nyelvtudományi Intézete Orientalisztikai Munkaközösségének tudományos munkatársa volt.

1972 februárjától júliusáig néprajzos terepmunkát végzett a hegyi burunok között Szudánban. A rendkívül nehéz körülmények (pol-

gárháború, éhínség, mind a mai napig meghatározhatatlan trópusi betegségek) ellenére mintegy 1800 szóból álló hegyi burun szótárt állított össze, leíró nyelvtannal egyetemben, 1200 fekete–fehér és 500 színes néprajzi fényképet készített, tíz órányi monografikus jellegű népzenei magnetofon-felvételt, komplett írásos, rajzos, fotós dokumentációval, néprajzi tárgyakat hozott haza a Néprajzi Múzeum számára. Egy kötetre való burun mítoszt és népmesét gyűjtött, valamint tíz tanulmányra alkalmas néprajzi adatokat jegyzett gyűjtőnaplójába, amelyekből azóta számos cikk jelent meg. 1975-ben tanulmányúton volt Ghánában és előadásokat tartott Nigériában. 1982-ben Vietnámban és Laoszban, majd 1985-ben Indiában és Thaiföldön tett tanulmányutat.

Fontosnak tartotta a magas színvonalú ismeretterjesztést, ugyanolyan szintű előadásokat tartott a TIT-ben, mint az ELTE Bölcsészettudományi Karán vagy barátai, ismerősei körében. Népszerű lapokban, mindenki számára élvezhető stílusban irt egész életén át, elsősorban szudáni terepmunkájáról szóló cikkeket. Vibráló, fantáziadús előadásaival éppúgy magához vonzotta és Afrika szerelmeseivé tette egyetemista diákjait, mint barátait, ismerőseit. Szerencsétlenül alakult magánélete, de legelsősorban Szudánban szerzett betegsége következtében megszakadt az addig meredeken felfelé ívelő életpálya, hihetetlenül értékes és egyedülálló szudáni gyűjtése feldolgozás nélkül maradt.

Személyében egy rendkívül tehetséges, széles látókörű, a néprajztudomány értékeinek feltárását mindenek elé helyező embert ismerünk meg, aki kortalan örökifjúként tanított valamennyiünket az emberi élet méltóságára. Hiánya elmélkedésre, életünk ártértékelésére kényszerít minket.

(Önéletrajzi adatok alapján összeállította: az MTA Nyelvtudományi Intézetének Orientalisztikai Munkaközössége)

ECSEDY CSABA RAVATALÁNÁL*

Sárkány Mihály

Kedves Csaba!

Azok nevében búcsúzom Tőled, akik barátaidnak mondhatták magukat életednek szomorúan szűkre szabott felnőtt szakaszán.

Tudtuk, hogy nagyszerű képességek lakoznak Benned.

Láthattuk, amint céltudatos buzgalommal készültél pályádra: a mindig valahová siető, ha éppen nem olvasmányai fölé görnyedő, jegyzetelő és jegyzeteit a következő évfolyamokkal önzetlenül megosztó egyetemista ECSEDY CSABA feledhetetlen alakja a budapesti néprajzi tanszéknek.

Szurkoltunk, hogy messze vezető terveid megvalósuljanak, hiszen a körülmények nyűge oly nyilvánvaló volt.

És mégis, kezdetben úgy látszott, hogy eszed és energiád mindenben átsegít.

Pályakezdeded ritkán sikeres volt: idejében eljutottál a kontinensre, amelynek társadalmi viszonyait kutatásaid tárgyául választottad, és nagyszerű terepmunkát végeztél. Mélyenszántó és ugyanakkor elegánsan könnyed tanulmányokká formáltad éveken át kiérlelt felismeréseidet; tetted ezt egy nagyszerű munkaközösségben, amelynek erjesztő légköréhez Magad is hozzájárultál. Tudóssá váltál a szó igazi értelmében, akinek gondolatai érdeemesek arra, hogy az ember tudományának alkotórészét képezzék. Eközben szeretet és növekvő tisztelet vett körül, akárhol fordultál meg. Otthon boldog család várt, értő társ, feleség és egy remek fiú.

Azután valami eltörött. Hogy pontosan mi, mikor és hogyan, azt aligha mondhatja meg bárki – és Te erről nem beszéltél. Csak a következmények voltak nyilvánvalóak: a küszködés, a kitörési kísérletek az enerváltságból, a gyengülő nekirugaszkodások. És nem akadt senki, aki rájött volna, hogy valójában mi is volna a segítség.

Csaba herceg – így hívtak valamikor munkatársaid a Néprajzi Múzeumban –, és ezt a titulust roppant találónak érzem. A jövőt látták Benned, varázslatos intellektusodban, büszke tartásodban, nagyvona-

lúságodban, abban a képességében, hogy mindenkivel megtaláltad a hangot, és össze tudtál békíteni olyanokat is, akik egymással nehezen értettek szót. A *herceg* jelzőben benne volt a törekenység, az esendőség előérzete is. Pedig akik kiötlöttek, nem sejtették, hogy milyen alattomos kór leselkedik Rád, és teszi földi pokollá utolsó éveidet. Nem ismerték ennek a kórnak igazi természetét azok sem, akik mindent elfogadó szeretettel, értetlen tehetetlenséggel vagy az „érted haragszom” indulatával kísérték gyötrelmes vergődésedet – és akik most döbbenet és riadtan néznek a sárga színű ló és szörnyű lovasa után.

ECSEDY CSABA IRODALMI MUNKÁSSÁGA

- 1961 Szaúd-Arábia közléről. *Fiúk Évkönyve* 1962. 166–169., ill.
- 1962 Aranypart múltja és jelene. *Fiúk Évkönyve* 1963. 369–371., ill.
- 1962 A háromezer sziget országa. *Fiúk Évkönyve* 1963. 315–319., ill.
- 1969 Magyar László, 1818-1864. *Ethnographia* LXXX. 4.:557–564., bibl. a jegyz.
- 1970 (KATONA IMRÉvel) Afrika, in BODROGI Tibor et al.: *Mitológiai ábécé*, Budapest, Gondolat, 9–42.
- 1970 A társadalmi struktúra kutatása a mai angol szociálantropológiában, *Népi Kultúra–Népi Társadalom* IV, 357–365., bibl. a jegyz.; Deutsche Zsf.
- 1971 *Afrika és Óceánia törzsi művészete*. [Boglár Lajossal.] Budapest, Népművelési és Propaganda Iroda. 16 p., 8 t.
- 1971 Az ősök birodalma: Benin, *Fiúk Évkönyve* 1972, 156–163., ill.
- 1972 Fekete-Afrika művészete. *Köznevelés*, XXVIII, 4, 17.
- 1972 Some questions of the political evolution of the traditional state in Africa, south of the Sahara, *Néprajzi Értesítő*, LIV, 189–215., bibl. 213–215.
- 1972–1973 Szudáni utazás, *Nők Lapja* XXIV. 1972. 53.: 14–15., XXV. 1973. 1.: 16–17., 2.: 14–15., ill.
- 1973 An unknown people of the Sudan. *The New Hungarian Quarterly*, XIV, 49, 143–150.

- 1973 Aspects of hunting among the Maiak of the Hill Burun, Sudan. *Acta Ethnographica* XXII. 3–4.: 293–318., ill.
- 1973 A szavannák menekültjei, *Lányok Évkönyve* 1974, 255–262., ill.
- 1973 Termelési viszonyok és tradicionális állam Fekete-Afrikában. Az állam fejlődésének és meghatározó vonásainak kérdése, in: Tálas István szerk.: *Dissertationes Ethnographicae. Tanulmányok az anyagi kultúra köréből. I.*, Budapest, ELTE BTK Tárgyi Néprajzi Tanszék, 57–111., bibl. 100–109.; Deutsche Zsf.
- 1975 A közösségi földtulajdon szerepe a fekete-afrikai uralkodó csoportok kialakulásában. *Magyar Filozófiai Szemle* XIX. 3–4.: 446–454.
- 1975 A vadászat szerepe a hegyi burunok maiak törzsénél, *Ethnographia*, LXXXVI, 1, 70–90., ill., bibl. 88–89.; English summ., русское закл.
- 1976 Földtulajdon és államszervezet Fekete-Afrikában, in: TÖRKELI Ferenc szerk.: *Őstársadalom és ázsiai termelési mód* (Elvek és utak), Budapest, Magvető, 233–342., bibl. 335–342.
- 1976 Zanzibártól Eritreáig, *Műzsák*, 2, 30–31., ill. [Teleki Sámuel.]
- 1978 Magyar László (1818–1864), in: BODROGI Tibor szerk.: *Messzi népek magyar kutatói. Az egyetemes néprajz magyar előfutárai és művelői. I.* (A magyar néprajz klasszikusai), Budapest, Gondolat, 216–217.
- 1978 Teleki Sámuel (1845–1916), in: BODROGI Tibor (szerk.): *Messzi népek magyar kutatói. Az egyetemes néprajz magyar előfutárai és művelői. II.* (A magyar néprajz klasszikusai), Budapest, Gondolat, 33–34.
- 1978 Torday Emil (1875–1931), in: BODROGI Tibor szerk.: *Messzi népek magyar kutatói. Az egyetemes néprajz magyar előfutárai és művelői. II* (A magyar néprajz klasszikusai), Budapest, Gondolat, 190–191.
- 1980 Hagyományosság és törzsiség a mai Fekete-Afrikában. In BORGOS Györgyné – KOVÁCS Géza szerk.: *Merre tart Fekete Afrika?*, A Tudományos Ismeretterjesztő Társulat Hadtudományi, Közgazdasági, Nemzetközi–Politikai, Néprajzi és Történelmi Választmányai által 1979. június

- 14–15-én Pilisszentkereszten rendezett tudományos konferencia jegyzőkönyve. (Nemzetközi tájékoztató.), Budapest, TIT, 18–38.
- 1981 The Asiatic mode of production in Africa. *Acta Orientalia* XXXV, 2–3, 365–372.
- 1981 Együttes ülés a fejlődő országok társadalomtudományi problémáiról, *Magyar Tudomány*, XXVI, 9, 680–684.
- 1981 A középső guineai-partvidék magaskultúrái, in: BODROGI Tibor szerk.: *Törzsi művészet. I. Ausztrália, Óceánia, Afrika*, Budapest, Corvina, 188–209., ill.
- 1981 A sziklaművészet, in: BODROGI Tibor szerk.: *Törzsi művészet. I. Ausztrália, Óceánia, Afrika*, Budapest, Corvina, 166–174., ill.
- 1982 *Hogyan közlekednek?* (URAI Erikával), Budapest, Móra, 50 p., ill.
- 1982 *Az ázsiai termelési mód a történelemben. Tanulmányok, vitacikkek*, (Válogatta), Budapest, Gondolat. 563 old.
- 1982 Földtulajdon és államszervezet Fekete-Afrikában. In TŐKEI Ferenc szerk.: *Őstársadalom és ázsiai termelési mód*. (Elvek és utak), Budapest, Magvető, 589–712., bibl. 704–712.
- 1982 Az ázsiai termelési mód Fekete-Afrikában, in: TŐKEI Ferenc szerk.: *Őstársadalom és ázsiai termelési mód* (Elvek és utak), Budapest, Magvető, 713–729.
- 1983 A nomádok történeti mozgásának formái és szerepe Fekete-Afrikában, in: TŐKEI Ferenc szerk.: *Nomád társadalmak és államalakulatok (Tanulmányok)* (Körösi Csoma kiskönyvtár, 18.), Budapest, Akadémiai, 153–166., bibl. + jegyz.
- 1984 An African Hungarian: László Magyar (1818–1864). *Africana* Budapest, 1, 9–23., bibl. 22–23.
- 1985 *How do people travel?* (URAI ERIKÁVAI és Paul STEELE-lel), Budapest, Corvina, 26 p., ill.
- 1985 A hagyományos kultúra a mai Fekete-Afrikában, in: BOGLÁR Lajos szerk.: *Kultúrák sorsa a fejlődő világban* (Történelem és kultúra, 1.), Budapest, MTA Orientalisztikai Munkaközösség, 80–86.

- 1985 Politico-economic types and processes of transition from monarchic tribe to traditional state in Africa, *Jahrbuch des Museums für Völkerkunde zu Leipzig*, XXXVI, 56–64.
- 1986 Hagymányos kultúra a mai Fekete-Afrikában, *Helikon*, XXXII, 3–4, 348–358.
- 1987 Burun orális történelem, in: BOGLÁR Lajos – FERENCZY Mária szerk.: *Tanulmányok 1986* (Történelem és kultúra, 3.), Budapest, MTA Orientalisztikai Munkaközösség, 50–61., bibl. 61.
- 1987 Joint session on the sociological problems of developing countries (Budapest, 1981), *Acta Ethnographica*, XXXII, 1983, 1–4, 195–198.
- 1988 Hagymányos kultúra a mai Fekete-Afrikában (*Studia Africanistica Hungarica*, 3.), Budapest, ELTE (Separatum ex *Helikon* XXXII. 3–4.).
- 1988 Traditional culture in modern Africa, *Acta Ethnographica*, XXXIII, 1984–1985, 1–4, 113–121.
- 1989 Formation of state and landownership in Africa, in: TÖRKEL, Ferenc ed.: *Primitive Society and Asiatic Mode of Production*, Budapest, MTA Orientalisztikai Munkaközösség, 143–200., bibl. 196–200.
- 1990 *Etnológiai tanulmányok. Boglár Lajosnak ajánlva*, (Szerkesztette BORSÁNYI LÁSZLÓVAL) (Történelem és kultúra, 5.), Budapest, MTA Orientalisztikai Munkaközösség, 150 p., ill.
- 1990 A burun gyógyítóemberek szervezeteiről, in: BORSÁNYI László – ECSÉDY Csaba szerk.: *Etnológiai tanulmányok. Boglár Lajosnak ajánlva* (Történelem és kultúra, 5.), Budapest, MTA Orientalisztikai Munkaközösség, 107–114., bibl. 114.
- 1992 Dél-Afrika 500 évvel ezelőtt, *História*, XIV, 5–6, 27–29., ill.

összeállította: Terbócs Attila

EMLÉKEZÉS ECSEDY CSABÁRA – 20 ÉV MÚLTÁN

Üzenet az elysiumi mezőkre

Biernaczky Szilárd

Kedves Csaba!

Te vagy a negyedik, akinek üzenek abba az oly távoli és számunkra elérhetetlen világba: nagyapámat, apámat és egy nemrégiben eltávozott igen kedves barátomat, egykori osztálytársamat, Cseke Sándort követően. Hiszen hosszú évek során voltunk, mondhatni, közeli jó barátok, még ha ez sokak előtt nem is volt nagyon ismert tény akkoriban (és persze azóta sem). És mivel sorsod, életutad még ma is, távozásod után annyi évvel, oly nagyon szép és nagyon fájdalmas emlékekkel párosulva jelenik meg előttem, most a Magyar Afrika-Tudás Tárat gondozva élem libbenő alakod írásra késztet...

Hiszen emlékszel, kapcsolatunk, barátságunk egészen másféle volt, mint szakmai, kor- és sorstársaid, Sárkány Mihály, Füssi Nagy Géza vagy éppen Borsányi László (vagy akkor még Balogh András, Lugosi Győző és néhány más történész) esetében. Én a zene felől érkeztem (egy rádiósorozat elkészítését követően) 1969 táján formálódni kezdő afrikanista táborotokba (talán 1972–1974 tájékán, már nem emlékszem pontosan, de ez részben összefüggött azzal, hogy az ELTE lapjának, az *Egyetemi Lapok*nak 1970 szeptemberében lettem a munkatársa... utóbb, talán 1974–1975 táján fogtam bele a későbbi rádiósorozatot, a *Fekete-Afrika zenéjéből* előkészítésébe...).

Az évekkel később a TTK-n megalakult és Sárfalvi Béla áldásos keze alatt működő *Afrikai Kutatási Program* idején (1981–1994) vált kapcsolatunk szorosabbra. Hiszen ebben az időben Sárfalvi professzor (ELTE TTK Földrajzi Tanszékcsoport) szobájában számos alkalommal ültünk együtt, hosszú távú elképzeléseket kovácsolva. És részt

vettél mindhárom nemzetközi konferenciánkon (1982, 1984, 1989). Más kérdés, hogy sajnos ezekre önálló előadásokkal, illetve írásokkal nem jelentkeztél.

Mindmáig öröömre szolgál viszont, hogy kiadhattam kitűnő, máig sokat idézett, magyarul korábban az *Ethnographiában* közzétett Magyar László tanulmányod angol fordítását (An African Hungarian: László Magyar (1818–1864), *Africana/Budapest*, 1, 9–23. old), és a *Helikon* afrikai különszámában megjelentettük egy máshonnan is ismert írásod némileg átszerkesztett változatát (Hagyományos kultúra a mai Fekete Afrikában, *Helikon. Világirodalmi Figyelő*, 32, 3–4, 348–358. old.). Gazdag fotóanyagodból kommentárokkal tettünk közé egy mellékletet a rövid életű *Africana/Budapest* második füzetében (Dying Tribes of the Sudanese Savanna, *Africana/Budapest*, 1986 (1987), 2, I–III. old. + 15 színes felvétel.), és írtál még néhány apróbb ismertető jellegű írást a számunkra.

Arra emlékszem, hogy te vittél fel néhányszor a Tőkei Ferenc irányította Orientalisztikai Munkaközösségbe (MTA Nyelvtudományi Intézet), és így általad ismerhettem meg az indiánkutató Boglár Lajost, a tibetista Uray Gézát és feleségét, Kőhalmi Katit, aki később opponensem is lett (már távozásod után egy évvel, 1996-ban). S persze eközben nagy terveket kovácsoltunk, különböző afrikai kiadványok kapcsán. Te javasoltad például, hogy az *Africana/Budapest* új neve legyen: *African Studies in Hungary* (ebből a tervből sem lett semmi sajnos...). És persze elnökségi tagja lettél volna a nemzetközi afrikai folklór társaságnak is (még a nyolcvanas évek végén), ha az akkori szervek engedélyt adtak volna itt nálunk, Magyarországon való megalakulására (de nem így történt...)

De te vittél el nővéredhez, a kínai kultúrával foglalkozó Ecsedy Ildikóhoz is még az egészen korai időkben, a hetvenes évek közepén, akinek később, mint a Mundus Magyar Egyetemi Kiadó animátora, tanulmányai gyűjteményét szeretttük volna kiadni angol nyelven (valamikor a kilencvenes években). Ez a terv viszont főleg pénzügyi okok miatt bukott meg, mivel az angol nyelvű anyanyelvi lektorálás horribilis összegekbe került volna, jóval távozásod után is még egy ideig mozgásban volt ez a terv, aztán végképpen elhalt (sajnos)...

S íme, az emlékek kezdenek összeállni: az ELTE újságja, az Egyetemi Lapok szerkesztőjeként 1976–1977-ben már élénk kapcsolatot kellett, hogy tartsunk, hiszen én akkor szerveztem egy kerekasztal beszélgetést a *harmadik világról*, amelyen rajtad kívül még részt vett éppen nővéred, a sinológus Ecsedy Ildikó, valamint Balogh András történész, Balogh Zoltán a Szociológia Tanszékről, Marton Imre filozófus, (Füssi) Nagy Géza és Sárkány Mihály.

Lehet, hogy talán túlzás, de úgy vélem ma már (gondolom, veled együtt), ez a kerekasztal beszélgetés volt a hatvanas évektől egymásba botló afrikai érdeklődésű kollégák (itt az interjú során is nyolcból hantan) újabb nyilvánvaló próbálkozása a tudományszak megteremtésére az addigra már régen széthullott Vajda László – Bodrogi Tibor – Boglár Lajos triászt követően, akik közül utóbbi nem is volt afrikanista (Sík Endre, Kende István vagy Salgó László se korábban, se később nem kapcsolódott e próbálkozásokhoz).

Annak idején én is ott álltam korai távozásod pillanatában a sírodnál, de a szomorúság ködfátyolában aligha tudtam követni Sárkány kollégánk és barátunk szép sirbeszédét. Most szinte könnyekig meghatódva olvasom újra a *Néprajzi Hírekben*... Valóban igaz: „...Aztán valami eltörött. Hogy pontosan mi, mikor és hogyan, azt aligha mondhatja meg bárki – és Te erről nem beszéltél... És nem akadt senki, aki rájött volna, hogy valójában mi is volna a segítség...”

Kevesen tudják, hogy utolsó éveidben, talán 1984 és 1992–1993 között, igen sokat találkoztunk, és próbáltalak (mint afféle megszállott szerkesztő) rávenni, hogy írd meg teljes egészében szudáni gyűjtési eredményeidet, amelyből végül is csak néhány (egyébként kitűnő) fejezet készült el (bár állandóan beszéltél egy monográfiáról, amelyet a Mouton, vagy valamely más nagy nyugati kiadó már állítólag előre le is kötött veled kiadásra)...

Akkor kaptam tőled azt az erotikus versfordítást gyűjtésedből, amelyet egy akkoriban írt, a doktori disszertációmba is belekerült, de csak jóval később megjelent tanulmányomban tettem közzé (...).

De ehhez a korszakhoz fűződik az a vagy két éven át tartó próbálkozásom is, amikor arra próbáltalak rávenni, menj ki rendszeresen az édes-

apámhoz, Biernaczky Jánoshoz, aki még mint a régi világ neveltje kitűnően tudott gyorsítani. Menj ki hozzá (akkor te valahol a Villányi úton laktál, apám meg Újpalotán), és diktáld le a fejedben lévő opusokat, akár a hónod alá kapva jegyzeteidet... Nos, mindebből egyetlen alkalom lett, és akkor is csak engem tiszteltél meg azzal, hogy az általam szerkesztett tanulmánygyűjteményről lediktáltál egy könyvismeretetést (Folklore in Africa Today. Proceedings of the Workshop, Budapest, 1982, *Helikon*, 1986, 3–4. szám, 587–591. old.)

Utolsó éveid vergődését gyakran átéltem, a Villányi úton találkozva veled. Néha még a lakásodon kézen fogva egymást. Később már csak az utcán futottunk egymásba. És persze egy kicsit mindig bántottalak, hiszen ha beültünk valahová, nem engedélyeztem neked még egy pohár sört sem... Ma már csak azt remélem, nem úgy gondolsz ezért vissza rám, mintha azok közé tartoztam volna, akik utolsó éveidben az „érted haragszom” értetlenségével vettek körül (amiről Sárkány Misi is szól emlékezésében...).

Drága Csaba herceg! Visszagondolva rád, ezerszer is igazaknak érzem Sárkány Misi sírbeszédének sorait varázslatos intellektusodról, amely még a széttöredezett utolsó évek egy-egy jobb pillanatában is, amikor megfoghatatlan szomorúságod és panaszaid „elhallgattak”, előbújt, feltámadt, szinte kitódult belőled a beszélgetéseink során (de jó lett volna legalább e gazdag tartalmú beszélgetéseket szalagra venni). És amikor Sárkány Misi azt írja rólad, hogy volt egy sajátos képességed: össze tudtad békíteni azokat, akik egyébként nehezen értettek szót egymással, hirtelenében Torday Emil jut eszembe. Ő ugyanis, mint ahogy ezt éppen te tudod a legjobban, arról volt híres, hogy mint a „nagy fehér bíró”, összebékítette az ellenséges afrikai törzseket. Az orrszarvú felöklelte, kis híján halálra szánt Torday élete (1909–1931 között) sem volt örömteli nászutazás, de ma már valóban úgy gondolom, valamilyen megnevezhetetlen (méghez mentális) kór gyötört (valamit talán szudáni útjaidon szedtél össze?), amely lehetetlenné tette, hogy a nagy előd módján kibontsd kitűnő felkészültséggel, korszerű gyűjtőmunka technikával egybe hordott gazdag és értékes ismeretanyagodat.

Üzenem neked, hogy elkészült és közzétett munkáidat, beleértve tudományos színvonalú népszerűsítő írásaidat is, összegyűjtjük (feltárva

az ismeretlen forrásokat is), és elhelyezzük a Tudástárban, méltó emléket állítva személyednek és mindenkori hozzájárulást biztosítva életművedhez. Rövidesen megkeressük Áron fiatát is, hogy ehhez a törekvésünkhöz hozzájárulását adja nekünk.

Addig is sok-sok barátsággal, megszorítva férfias kezedet, küldöm szeretetteljes baráti üdvözlétemet a csodaszép álombeli mezőkre, ahol minden bizonnyal a tudósok nagy, örökké megterített asztalánál csevegsz előtted vagy azóta utánad ment drága barátainkkal, Bodrogi Tiborral, Boglár Bucival, Vajda Laci bácsival, Füssi Nagy Gézával, vagy a minap bennünket itt hagyó Borsányi Lacival...

Egyelőre még az élők világából

Szilárd

Érd, 2014. május 7.

FÜGGELÉK

Kiegészítés Terbócs Attila összeállításához

(E. Cs. irodalmi munkássága, *Néprajzi Hírek*, 1997, 26. évf., 1–4. szám, 93–95. old.)

- 1965 BOHANNAN, Paul and DALTON, George (eds.): Markets in Africa (ism.), *Ethnographia*, 76, 2, 289–291. old.
- 1968 *Termelési viszonyok és tradicionális állam Fekete-Afrikában*, doktori értekezés, Budapest, ELTE BTK Néprajzi Tanszék, 275 old.
- 1971 (BOGLÁR Lajossal) Magyar utazók Afrikában, *Múzsák*, 4. szám, 27–29. old.
- 1972 Beszámoló Szudánban végzett terepmunkáról, *Néprajzi Hírek* (Budapest), 1, 80–83. old.
- 1977 Joruba művészet, *Múzsák*, 2. szám, 42–43. old.
- 1981 Nigéria, in: BODROGI Tibor – BOGLÁR Lajos szerk.: *Törzsi művészet*, Budapest, Corvina, 197–209. old.

- 1984 Traditional Culture in Modern Africa, *Acta Ethnographica*, 33, 1–4, 113–121. old.
- 1986 (1987) Dying Tribes of the Sudanese Savanna, *Africana/Budapest*, 2, I–III. old. + 15 színes felvétel.
- 1986 Szilárd BIERNACZKY szerk.: Folklore in Africa Today... (ism.), *Helikon. Világirodalmi Figyelő*, 32, 3–4, 587–591. old.
- 1986 Szilárd BIERNACZKY szerk.: Folklore in Africa Today... (ism.), *Africana/ Budapest*, 2, 133–134. old.
- 1992 A szudáni burun nyelv számrendszeréről, in: ECSEDY Ildikó szerk.: *Uray Géza emlékére. Tanulmányok*, Budapest, MTA Orientalisztikai Munkaközösség, 17–25. old. (Történelem és Kultúra, 8)
- 2001 A díszítés, a zene és a tánc jelentése egy afrikai népnél: a szudáni burunok gondolkodásáról, *Kultúra és közösség*, 5. évf. 2000/4–2001/1. sz. / 2001, 25–30. old.